УДК 640.432-047.44(477.87)(045)
DOI:10.31339/2313-8114-2020-1(13)-175-183

Шитікова Тетяна Володимирівна
аспірант кафедри готельно-ресторанної справи,
Ігнатишин Микола Іванович
к.т.н., доцент кафедри машинобудування, природничих дисциплін та інформаційних технологій,
Мукачівський державний університет

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ РЕСТОРАНІВ МІСТ ТА РАЙОНІВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ МЕТОДОМ АНАЛІЗУ ІЄРАРХІЙ

У статті проведено порівняльну оцінку результатів діяльності ресторанних підприємств міст та районів Закарпатській області з використовувати методу Сааті за останній квартал 2017 і 2018 років. Метою дослідження є побудова ієрархічних моделей оцінки діяльності ресторанів з надання послуг мобільного харчування в містах та районах області з використання статистичних показників «Кількість підприємств» та «Обсяг реалізованих послуг» за визначений період. Метод аналізу ієрархій обраний для проведення оцінки завдяки своїй універсальності, адже може використовуватися не тільки для аналізу та порівняння стану галузі чи окремого підприємства, а й для прийняття більш складних управлінських рішень та прогнозування ситуації. Проведені дослідження за цим методом дозволили отримати оцінку діяльності ресторанних підприємств інтегрувавши декілька показників, виявити ті критерії, урахування яких дасть змогу прийняти правильні управлінські рішення щодо підвищення ефективності управлінської політики в області, виявити депресивні райони, що потребують інвестицій та державного регулювання. Наукова новизна полягає в побудові ієрархічної моделі оцінки діяльності ресторанних підприємств з застосуванням повністю узгоджених матриць попарних порівнянь, отриманих шляхом трансформації показників економічної діяльності в безрозмірні критерії ієрархічної моделі Томаса Сааті. Проведені дослідження за методом аналізу ієрархій дозволили проранжувати міста та райони за кількісною оцінкою рівня ефективності ресторанного господарства, виявити ті критерії, урахування яких дасть змогу прийняти правильні управлінські рішення щодо підвищення ефективності ресторанного господарства в містах та районах області.

Ключові слова: *промислова політика, промисловий потенціал, метод аналізу ієрархій, критерій промислової активності, ієрархічна модель, модель Томаса Сааті.*

ВСТУП

Постановка проблеми. Регіональна політика є невід'ємною складовою загальнодержавної економічної політики, тому виявляючи прогалини в діяльності тих чи інших економічних складових можна впливати на рівень розвитку як окремого регіону так і держави. Для прийняття правильних управлінських рішень та побудови моделі управління необхідним є не лише аналіз статистичних даних, але й врахування вагового впливу їх характеристик на оптимальність вибору рішення. Перевагою методу аналізу ієрархій в даному випадку є його універсальність при прийнятті рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми прийняття рішень в умовах наявності багатьох критеріїв займалися відомі вітчизняні та зарубіжні вчені в різних сферах господарства. Серед них Бугай С. М.[1], З. С. Варналін, В. Є. Воротін, В. С. Куйбіда[2], Сааті Т.[3], та ін.

Мета статті (постановка завдання). Метою дослідження є побудова ієрархічних моделей оцінки діяльності ресторанів з надання послуг мобільного харчування в містах та районах області з використання статистичних показників «Кількість підприємств» та «Обсяг реалізованих послуг» за останній квартал 2017 та 2018 років.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Оцінимо методом ієрархій діяльність ресторанів та надання послуг мобільного харчування по містах та районах області за показниками «Кількість підприємств» та «Обсяг наданих послуг» за показниками четвертого кварталу у 2017 та 2018 роках, аби провести порівняльну оцінку.

Підготовка вихідних даних до здійснення розрахунків за методом ієрархій передбачає отримати безрозмірні величини та перевести їх у шкалу відносної важливості критеріїв.

Таблиця 1

Вагові коефіцієнти показників, (Max-Min)/Max.

IVкв 2017		**IVкв 2018**	
Кількість підприємств	Обсяг реалізованих послуг	Кількість підприємств	Обсяг реалізованих послуг
0,92	1	1,00	1

Max =1

Min =0,92

Таблиця 2

Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування

Місто, район	IVкв 2017				IVкв 2018			
	Кількість підприємств, од/ дані переведено у %		Обсяг реалізованих послуг (у ринкових цінах[1]), тис. грн / дані переведено у %		Кількість підприємств, од / дані переведено у %		Обсяг реалізованих послуг (у ринкових цінах[1]), тис. грн / дані переведено у %	
м. Ужгород	12	100	6897,5	100	12	100,00	7283,90	100,00
м. Берегово	8	66,67	670,1	9,72	8	66,67	504,40	6,92
м. Мукачево	11	91,67	1259	18,25	12	100,00	1325,20	18,19
м. Хуст	7	58,33	259,8	3,77	7	58,33	290,60	3,99
м. Чоп	1	8,33		0		0,00		0,00
Берегівський	1	8,33		0	1	8,33		0,00
Іршавський	1	8,33		0	2	16,67		0,00
Міжгірський	3	25	106,7	1,55	2	16,67		0,00
Мукачівський	1	8,33		0	1	8,33		0,00
Перечинський	1	8,33		0	1	8,33		0,00
Рахівський	5	41,67	668,9	9,70	5	41,67	790,70	10,86
Свалявський	6	50	879,3	12,75	6	50,00	1001,10	13,74
Тячівський	1	8,33		0	1	8,33		0,00
Ужгородський	7	58,33	2189,1	31,74	6	50,00	622	8,54
Хустський	1	8,33		0	1	8,33		0,00
Max	12	100	6897,50	100	12	100,00	7283,90	100,00
Min	1	8,33	106,70	0	1	0,00	290,60	0,00

Вихідні дані [4, 5]

Підготовка вихідних даних до здійснення розрахунків за методом ієрархій передбачає отримати безрозмірні величини та перевести їх у шкалу відносної важливості критеріїв.

Таблиця 3

Шкала відносної важливості критеріїв

Кількісна оцінка інтенсивності відносної важливості	Якісна оцінка інтенсивності відносної важливості	Пояснення
1	Рівна важливість	рівний внесок двох критеріїв
3	Помірна перевага одного над іншим	досвід і судження дають легку перевагу одного критерія над іншим
5	Істотна або сильна перевага	досвід і судження дають сильну перевагу одного критерія над іншим
7	Значну перевага	один критерій має настільки сильну перевагу, що він стає практично значним
9	Дуже сильна перевага	очевидність переваги одного критерія над іншим підтверджується найбільш сильно
2, 4, 6, 8	Проміжні рішення між двома сусідніми судженнями	застосовуються в компромісному випадку

Отримаємо матрицю попарних порівнянь за формулами:

$$\begin{cases} a_{ij} = 8 \times \dfrac{x_{ij} - 1}{x_{max} - 1} + 1, & \text{якщо } x_{ij} > 1 \\ a_{ij} = \dfrac{1}{a_{j\text{ш}}}, & \text{якщо } x_{ij} \le 1 \end{cases} \quad (1)$$

де $\boldsymbol{x_{ij}}$ – елементи матриці попарних порівнянь вагових коефіцієнтів критеріїв, таб.1, $\boldsymbol{a_{ij}}$ – елементи таблиці 3, матриці попарних порівнянь критеріїв переведені в шкалу 1-9, за таблицею 2 з використанням формули 1.

Таблиця 4

Вагові коефіцієнти показників у шкалі відносної важливості критеріїв (шкала 1-9)

IV кв 2017		IVкв 2018	
Кількість підприємств	Обсяг реалізованих послуг	Кількість підприємств	Обсяг реалізованих послуг
1	9	9	9

Max = 9
Min = 1

Таблиця 5

Вагові коефіцієнти у шкалі відносної важливості (1-9)

Місто, район	**IV кв 2017**		**IVкв 2018**	
	Кількість підприємств	**Обсяг реалізованих послуг**	**Кількість підприємств**	**Обсяг реалізованих послуг**
м.Ужгород	9	9	9	9
м.Берегово	6	2	6	1
м.Мукачево	8	2	9	2
м.Хуст	5	1	5	1
м.Чоп	1	1	0	1
Берегівський	1	1	1	1
Іршавський	1	1	2	1
Міжгірський	2	1	2	1
Мукачівський	1	1	1	1
Перечинський	1	1	1	1
Рахівський	4	2	4	2
Свалявський	5	2	5	2
Тячівський	1	1	1	1
Ужгородський	5	3	5	1
Хустський	1	1	1	1
Max	9	9	9	9
Min	1	1	0	1

В першу чергу проведемо розрахунки за даними 4-го кварталу 2017 року

Таблиця 6

Матриця попарних порівнянь критеріїв за шкалою відносної важливості критеріїв (1-9)

Показники	Кількість підприємств	Обсяг реалізованих послуг
Кількість підприємств	1	1/9
Обсяг реалізованих послуг	9	1

Таблиця 7

Матриця попарних порівнянь вузла «Кількість підприємств»

	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**
1	1,000	2,000	1,000	2,000	9,000	9,000	9,000	5,000	9,000	9,000	2,000	2,000	9,000	2,000	9,000
2	0,500	1,000	1,000	1,000	6,000	6,000	6,000	3,000	6,000	6,000	2,000	1,000	6,000	1,000	6,000
3	1,000	1,000	1,000	2,000	8,000	8,000	8,000	4,000	8,000	8,000	2,000	2,000	8,000	2,000	8,000
4	0,500	1,000	0,500	1,000	5,000	5,000	5,000	3,000	5,000	5,000	1,000	1,000	5,000	1,000	5,000
5	0,111	0,167	0,125	0,200	1,000	1,000	1,000	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
6	0,111	0,167	0,125	0,200	1,000	1,000	1,000	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
7	0,111	0,167	0,125	0,200	1,000	1,000	1,000	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
8	0,200	0,333	0,250	0,333	2,000	2,000	2,000	1,000	2,000	2,000	0,500	0,333	2,000	0,333	2,000
9	0,111	0,167	0,125	0,200	1,000	1,000	1,000	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
10	0,111	0,167	0,125	0,200	1,000	1,000	1,000	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
11	0,500	0,500	0,500	1,000	4,000	4,000	4,000	2,000	4,000	4,000	1,000	1,000	4,000	1,000	4,000

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
12	0,500	1,000	0,500	1,000	5,000	5,000	5,000	3,000	5,000	5,000	1,000	1,000	5,000	1,000	5,000
13	0,111	0,167	0,125	0,200	1,000	1,000	1,000	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
14	0,500	1,000	0,500	1,000	5,000	5,000	5,000	3,000	5,000	5,000	1,000	1,000	5,000	1,000	5,000
15	0,111	0,167	0,125	0,200	1,000	1,000	1,000	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000

max = 15,049– власне значення матриці
ІУ = 0,004– індекс узгодженості
ЗУ = 0,002– загальний індекс узгодженості

Таблиця 8

Матриця попарних порівнянь вузла «Об'єм послуг»

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	1,000	5,000	5,000	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	5,000	5,000	9,000	3,000	9,000
2	0,200	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	0,500	2,000
3	0,200	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	0,500	2,000
4	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000
5	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000
6	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000
7	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000
8	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000
9	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000
10	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000
11	0,200	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	0,500	2,000
12	0,200	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	0,500	2,000
13	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000
14	0,333	2,000	2,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	2,000	2,000	3,000	1,000	3,000
15	0,111	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	0,333	1,000

max = 15,013– власне значення матриці
ІУ = 0,001– індекс узгодженості

ЗУ = 0,000– загальний індекс узгодженості

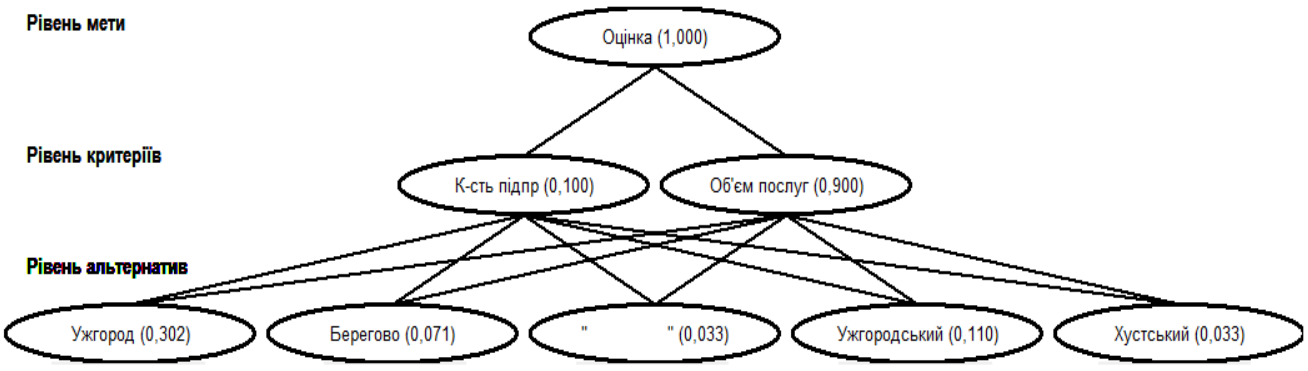

Рис. 1. Ієрархічна структура орграфа оцінки альтернатив, 4 квартал 2017 р.

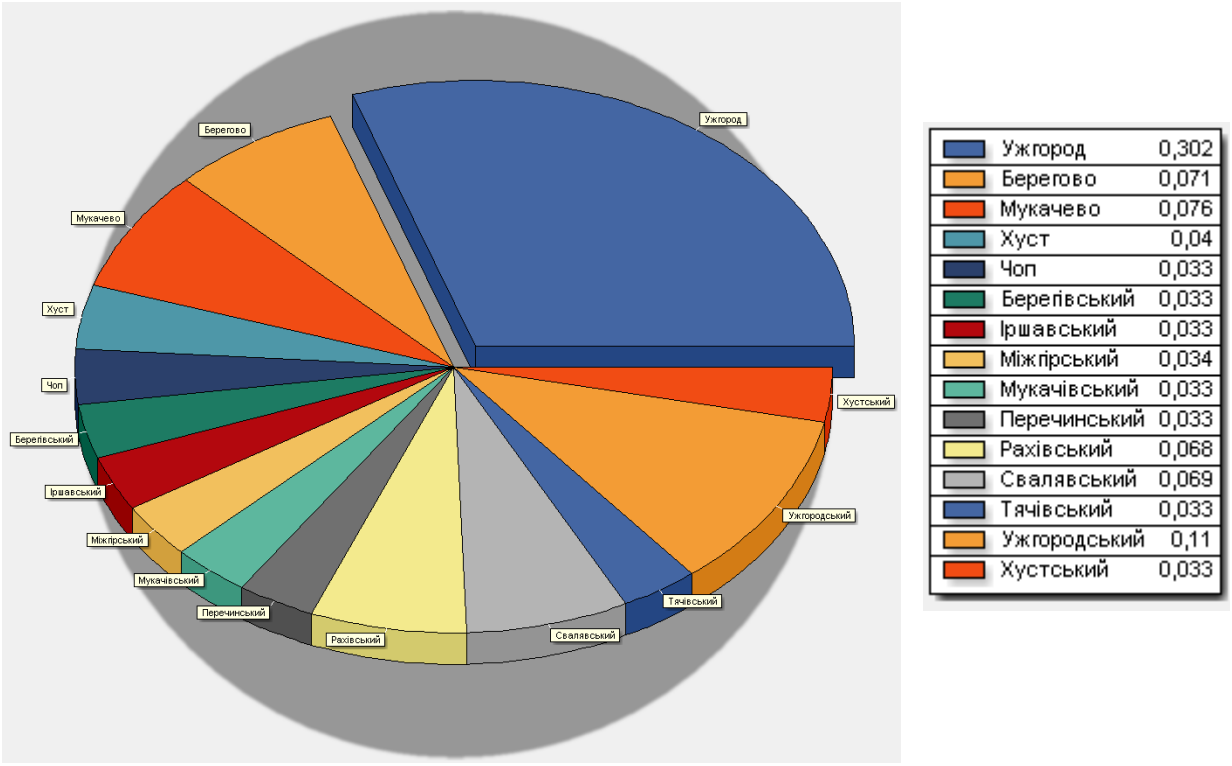

Рис. 2. Інтегральна оцінка рівня діяльності ресторанів, надання послуг мобільного харчування в містах та районах області, 4 квартал 2017 р. Кругова діаграма

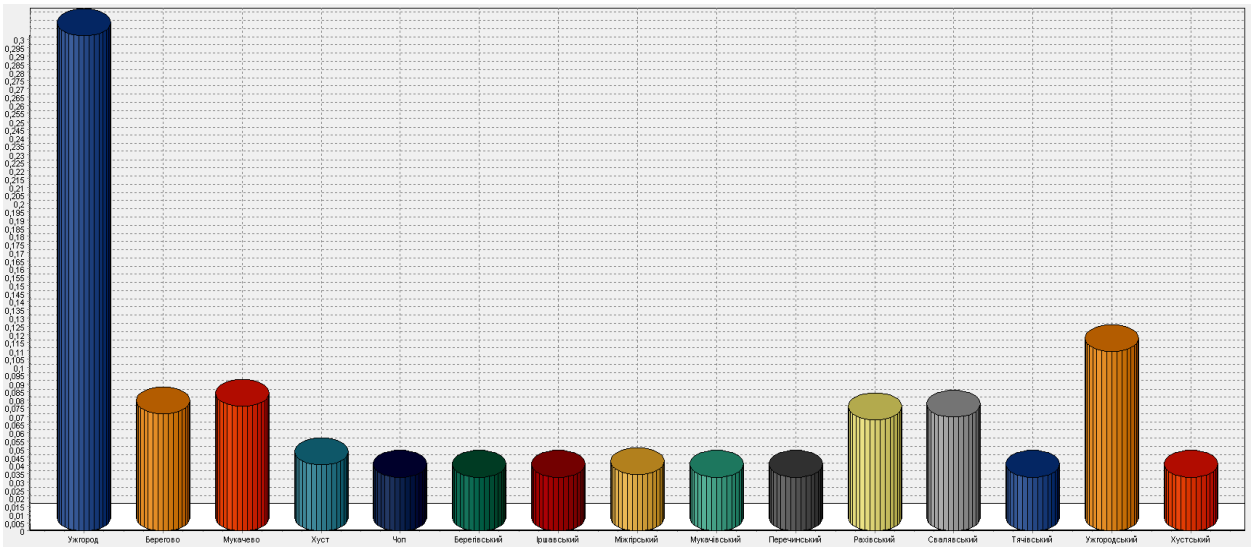

Рис. 3. Інтегральна оцінка рівня діяльності ресторанів, надання послуг мобільного харчування в містах та районах області, 4 квартал 2017 р. Вертикальна діаграма

У 4-му кварталі найвищий показник в ієрархії належить м. Ужгород – 0,302, а далі в порядку спадання: Ужгородський район – 0,11; Мукачево– 0,076; Берегово – 0,071.

Мінімальний рівень в ієрархії посіли м. Чоп, Берегівський, Іршавський, Мукачівський, Перечинський, Тячівський та Хустський райони – 0,033.

Далі такі самі розрахунки проведемо за даними 4-го кварталу 2018 року.

Таблиця 9

Матриця попарних порівнянь критеріїв за шкалою відносної важливості критеріїв (1-9)

Показники	Кількість підприємств	Обсяг реалізованих послуг
Кількість підприємств	1	1
Обсяг реалізованих послуг	1	1

Таблиця 10

Матриця попарних порівнянь вузла «Кількість підприємств» 4-квартал 2018

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	1,000	2,000	1,000	2,000	9,000	9,000	5,000	5,000	9,000	9,000	2,000	2,000	9,000	2,000	9,000
2	0,500	1,000	0,500	1,000	6,000	6,000	3,000	3,000	6,000	6,000	2,000	1,000	6,000	1,000	6,000
3	1,000	2,000	1,000	2,000	9,000	9,000	5,000	5,000	9,000	9,000	2,000	2,000	9,000	2,000	9,000
4	0,500	1,000	0,500	1,000	5,000	5,000	3,000	3,000	5,000	5,000	1,000	1,000	5,000	1,000	5,000
5	0,111	0,167	0,111	0,200	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
6	0,111	0,167	0,111	0,200	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
7	0,200	0,333	0,200	0,333	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	0,500	0,333	2,000	0,333	2,000
8	0,200	0,333	0,200	0,333	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	0,500	0,333	2,000	0,333	2,000
9	0,111	0,167	0,111	0,200	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
10	0,111	0,167	0,111	0,200	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
11	0,500	0,500	0,500	1,000	4,000	4,000	2,000	2,000	4,000	4,000	1,000	1,000	4,000	1,000	4,000
12	0,500	1,000	0,500	1,000	5,000	5,000	3,000	3,000	5,000	5,000	1,000	1,000	5,000	1,000	5,000
13	0,111	0,167	0,111	0,200	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000
14	0,500	1,000	0,500	1,000	5,000	5,000	3,000	3,000	5,000	5,000	1,000	1,000	5,000	1,000	5,000
15	0,111	0,167	0,111	0,200	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	0,250	0,200	1,000	0,200	1,000

max = 15,041 – власне значення матриці

ІУ = 0,003 – індекс узгодженості

ЗУ = 0,001 – загальний індекс узгодженості

Таблиця 11

Матриця попарних порівнянь вузла «Об'єм послуг» 4-квартал 2018

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	1,000	9,000	5,000	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	9,000	5,000	5,000	9,000	9,000	9,000
2	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
3	0,200	2,000	1,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000
4	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
5	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
6	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
7	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
8	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
9	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
10	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
11	0,200	2,000	1,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000
12	0,200	2,000	1,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000
13	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
14	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000
15	0,111	1,000	0,500	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	0,500	0,500	1,000	1,000	1,000

max = 15,000– власне значення матриці

ІУ = 0,000– індекс узгодженості

ЗУ = 0,000– загальний індекс узгодженості

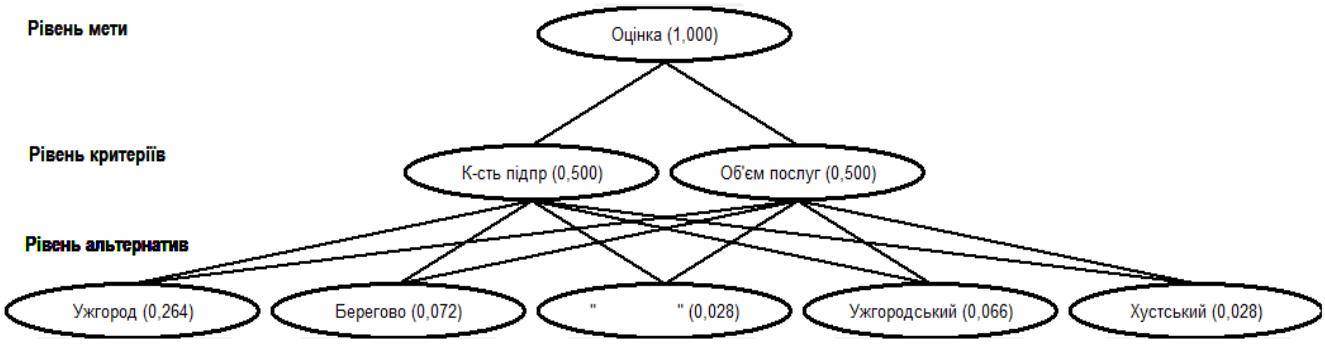

Рис. 4. Ієрархічна структура орграфа оцінки альтернатив, 4 квартал 2018 р.

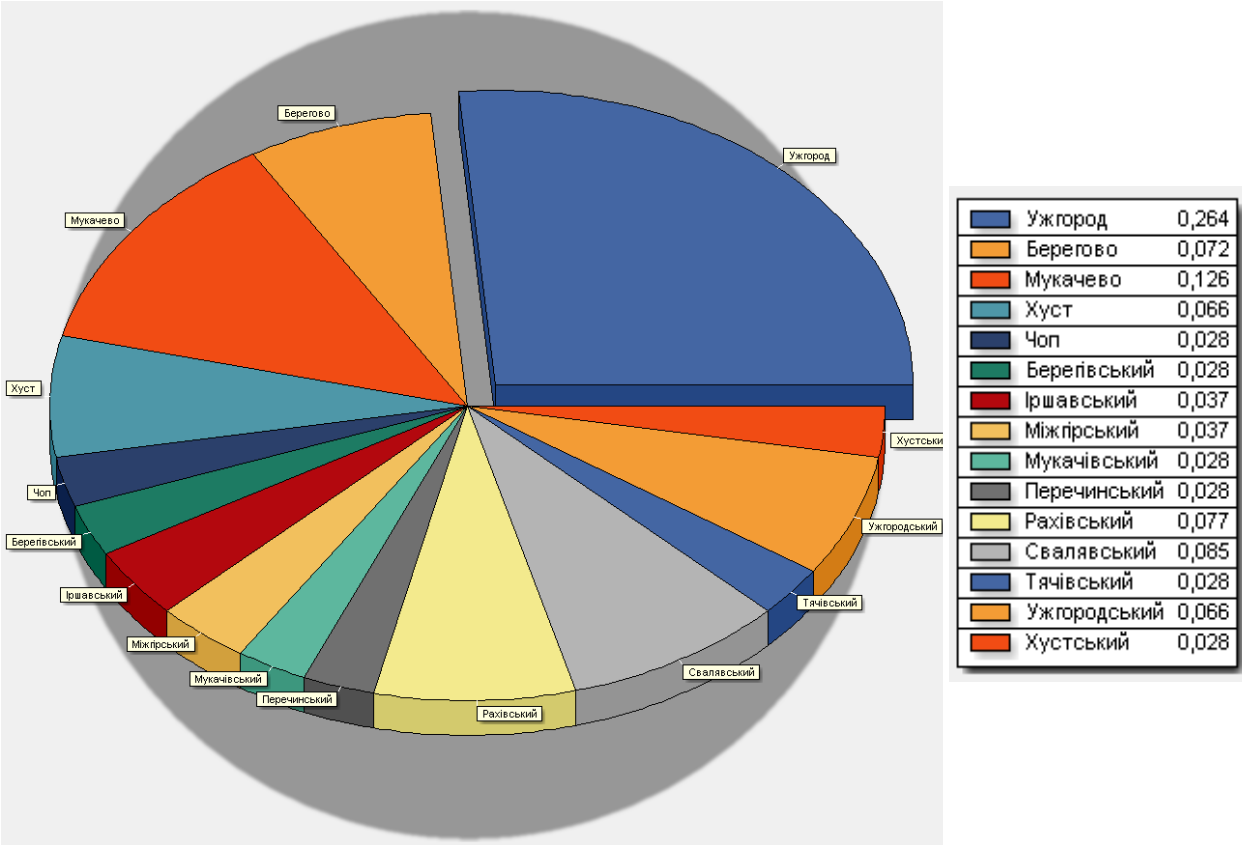

Рис. 5. Інтегральна оцінка рівня діяльності ресторанів, надання послуг мобільного харчування в містах та районах області, 4 квартал 2018 р. Кругова діаграма.

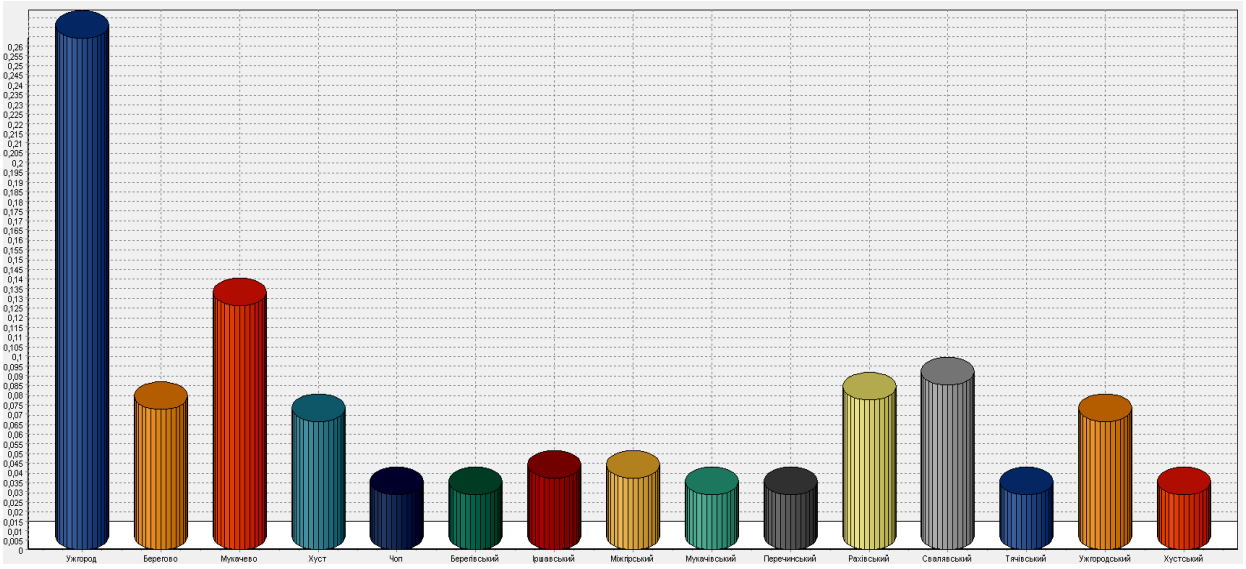

Рис. 6. Інтегральна оцінка рівня діяльності ресторанів, надання послуг мобільного харчування в містах та районах області, 4 квартал 2018 р.. Вертикальна діаграма.

В 4-му кварталі найвищий показник в ієрархії належить м. Ужгород – 0,264, а далі в порядку спадання: Мукачево – 0,126; Свалявський район – 0,085; Рахівський район – 0,077.

Мінімальний рівень в ієрархії посіли м. Чоп, Берегівський, Мукачівський, Перечинський, Тячівський та Хустський райони – 0,028.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті проведено оцінювання діяльності ресторанів з надання послуг мобільного харчування в містах та районах області з використання статистичних показників «кількість підприємств» та «обсяг реалізованих послуг» за допомогою методу Сааті (методу аналізу ієрархій). Встановлено, що інтегральна оцінка відносної ефективності ресторанного

господарства в Закарпатті є найвищою у м. Ужгород.

В першу чергу потребують уваги влади та інвесторів м. Чоп, Берегівський, Мукачівський, Перечинський, Іршавський, Тячівський та Хустський райони.

Проведені дослідження за методом аналізу ієрархій дозволили проранжувати міста та райони за кількісною оцінкою рівня ефективності ресторанного господарства, виявити ті критерії, урахування яких дасть змогу прийняти правильні управлінські рішення щодо підвищення ефективності ресторанного господарства в містах та районах області. Очевидно, правильними управлінськими рішеннями будуть ті рішення, що направлені на вирівнювання розподілу альтернатив, рис. 3 та вагових коефіцієнтів критеріїв, рис. 6.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугай, С. М. Регіональна політика в Україні сьогодні: невизначеність та перспективи становлення / С. М. Бугай // Управління сучасним містом. – 2005. – № 3-4. – С. 26.

2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / З. С. Варналій, В. Є. Воротін, В. С. Куйбіда та ін.; за ред. З. С. Варналія. – Київ: НІСД, 2007. – 768 с.

3. Саати, Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий / Т. Саати. – М.: Радио и связь, 1993. – 278 с.

4. Звіт про обсяги реалізованих послуг: дані державного статистичного спостереження ф. №1 – послуги (квартальна) – Ужгород. – 2018.

5. Звіт про обсяги реалізованих послуг: дані державного статистичного спостереження ф. №1 – послуги (квартальна) – Ужгород. – 2019.

REFERENCES

1. Bugai, S. M. (2008). Regional Policy in Ukraine Today: Uncertainty and Prospects for Formation. Management of a Modern City, 3-4, P. 26 [in Ukrainian].

2. Varnaliy, Z. S. (Ed.). (2007) State Regional Policy of Ukraine: Peculiarities and Strategic Priorities. Kyiv: NISS [in Ukrainian].

3. Saati, T. (1993). Decision making. Method of Analyzing Hierarchies. Moscow: Radio and Communications [in Ukrainian].

4. Zvit pro obsyahy realizovanykh posluh: dani derzhavnoho statystychnoho sposterezhennya (f. №1 – posluhy (kvartal'na)) [Report on volumes of realized services: data of the state statistical observation (f. №1 - services (quarterly))]. (2018). Uzhhorod [in Ukrainian].

5. Zvit pro obsyahy realizovanykh posluh: dani derzhavnoho statystychnoho sposterezhennya (f. №1 – posluhy (kvartal'na)) [Report on volumes of realized services: data of the state statistical observation (f.№ 1- services (quarterly))]. (2019). Uzhhorod [in Ukrainian].

Шитикова Татьяна Владимировна, Игнатишин Николай Иванович. ОЦЕНКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РЕСТОРАНОВ ГОРОДОВ И РАЙОНОВ ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ МЕТОДА АНАЛИЗА ИЕРАРХИЙ

В статье проведена сравнительная оценка результатов деятельности ресторанных предприятий городов и районов Закарпатской области с использованием метода Томаса Саати за последний квартал 2017 и 2018 годов. Целью исследования является построение иерархических моделей оценки деятельности ресторанов по предоставлению услуг мобильной питания в городах и районах области по использованию статистических показателей «Количество предприятий» и «Объем реализованных услуг» за определенный период. Метод анализа иерархий выбран для проведения оценки благодаря своей универсальности, ведь может использоваться не только для анализа и сравнения состояния отрасли или отдельного предприятия, но и для принятия более сложных управленческих решений и прогнозирования ситуации. Проведенные исследования по этому методу позволили получить оценку деятельности ресторанных предприятий интегрировав несколько показателей, выявить те критерии, учет которых позволит принять правильные управленческие решения по повышению эффективности управленческой политики в области, выявить депрессивные районы, требующие инвестиций и государственного регулирования. Научная новизна заключается в построении иерархической модели оценки деятельности ресторанных предприятий с применением полностью согласованных матриц парных сравнений, полученных путем трансформации показателей экономической деятельности в безразмерные критерии иерархической модели Томаса Саати. Проведенные исследования по методу анализа иерархий позволили проранжировать города и районы по количественной оценке уровня эффективности ресторанного хозяйства, выявить те критерии, учет которых позволит принять правильные управленческие решения по повышению эффективности ресторанного хозяйства в городах и районах области.

Ключевые слова: *промышленная политика, промышленный потенциал, метод анализа иерархий, критерий промышленной активности, иерархическая модель, модель Томаса Саати.*

Shytikova Tetiana V., Ignatyshyn Mykola I. EVALUATION OF RESTAURANT ACTIVITY OF CITIES AND DISTRICTS OF THE ZAKARPATTIA OBLAST BY THE HIERARCHY ANALYSIS METHOD

The comparative assessment of the results of restaurant enterprises' activities of towns and districts of Zakarpattia Oblast has been done with the use of the Saati method for the last quarter of 2017 and 2018. The aim of the research is to build a hierarchical model for evaluating the performance of restaurants for the provision of portable food services in towns and regions using statistical indicators such as «The quantity of enterprises» and «The scope of provided services»

over a certain period. The hierarchy analysis method has been chosen for evaluation due to its multipurposeness, as it can be used not only to analyze and compare the state of the industry or an individual enterprise, but also to make more complex managerial decisions and to forecast the situation. The conducted research with the use of this method has allowed to get an estimation of activity of restaurant businesses by integrating several indicators, to identify those criteria, which will allow to make the right managerial decisions on improving the effectiveness of management policy in the region, to identify depressed areas that need investment and state regulation. The scientific novelty lies in building a hierarchical model for evaluating the performance of restaurant businesses using fully matched pairwise comparison matrices obtained by transforming economic performance indicators into dimensionless criteria for Thomas Saati's hierarchical model. Hierarchy analysis has allowed to rank towns and districts by quantitatively assessing the level of efficiency of the restaurant industry, to identify those criteria, which will allow to make the right managerial decisions to improve the efficiency of the restaurant industry in cities and districts of the region.

Keywords: *industrial policy, industrial potential, hierarchy analysis method, industrial activity criterion, hierarchical model, Thomas Saati model.*

Одержано 15.02.2020 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26
тел./факс +380-3131-21109
Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua
E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua
Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: http://dspace.msu.edu.ua:8080
Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: http://msu.edu.ua/library/